

Juha Hiedanpää ja Jani Pellikka

Virheen politiikka

Susiasioiden hallinta Varsinais-Suomessa

Politics of failure: wolf management in SW Finland

The implementation of policy triggers often surprises and unintended consequences. These result from the unexpected adaptive actions and behaviors of the agents or ignored uncertainty regarding the socioecological system in question. This applies also to Finnish wolf policy in the attempt to enforce the European conservation goals. The true challenge of policy, however, is to make policy purpose and enforcement mechanisms to fit with the local customs, life-modes and habits. The increasing presence of the wolf in Pöytyä, SW Finland in 2011, and the consequent concern, fear and frustration led the local civil society groups and municipalities to apply a killing permit to remove one problematic young wolf from the pack. In the hunt that followed one young wolf and also the alfa-female were killed. This surprising result led to police investigation and increasing tension between the actors. In this paper, we will explore the mechanisms of and the reasons for the adaptive actions and reactions of organized agents under this system disturbance. Our study builds on a case study methodology and qualitative data collected in SW Finland in 2011–2012. The results demonstrate the major role and significance of (i) institutional opportunities and freedoms, (ii) fallibility present in the complex socio-ecological systems and (iii) leadership in the attempt to influence which solutions to the problems are the most appropriate and reasonable.

Keywords: wolf (*Canis lupus*), wildlife policy, civil society, socio-ecological adaptation

*Lupa oli tullut voimaan lauantaina. Siinä sal-
littiin ampua yksi susi, jonka todetaan käyneen
talon pihassa. – – Pöytyästä tuli sitten ilmoitus,
että lauma oli sittenkin jatkanut talon pihalle
ja mennyt lähistölle päivälevolle. – – Lähdimme
kiertämään passiin susien ympärille. – – Meitä
jää viisi miestä odottamaan näköetäisyydelle toi-
sistamme, kun ajomiehet lähtivät. Vartin kulut-
tua ajomiehet ilmoittivat suunnan, mihin sudet
lähtivät. Meni minuutti ja kuului laukaus ehkä
kilometrin päästä. Sitä seurasi vielä kaksi tai kol-
me laukausta. – – tajusin ajomiesten viestistä,
että susia on tulossa meitä kohti. Olin ojassa kyy-
ryssä, kun näin suden laukkaavan viistosti kohti
vasemmalta. – – Juuri kun susi oli kohdallani,*

*se kuitenkin horjahti kahdesti. Samalla päätin
ampua. Ase poskelle, laukaus, osuma. – – Kun
kävelin suden viereen, lamaanuoin täydellisesti:
sillä oli panta. – – Alkuperäisen ampumapaikan
viereen oli [hieman myöhemmin] tullut verinen
susi, ja metsästäjä oli lopettanut sen. – – Poliisi
aloitti tutkinnan. Oli ammuttu kaksi sutta, kun
lupa oli yhdelle. (Ahlholm 2012)*

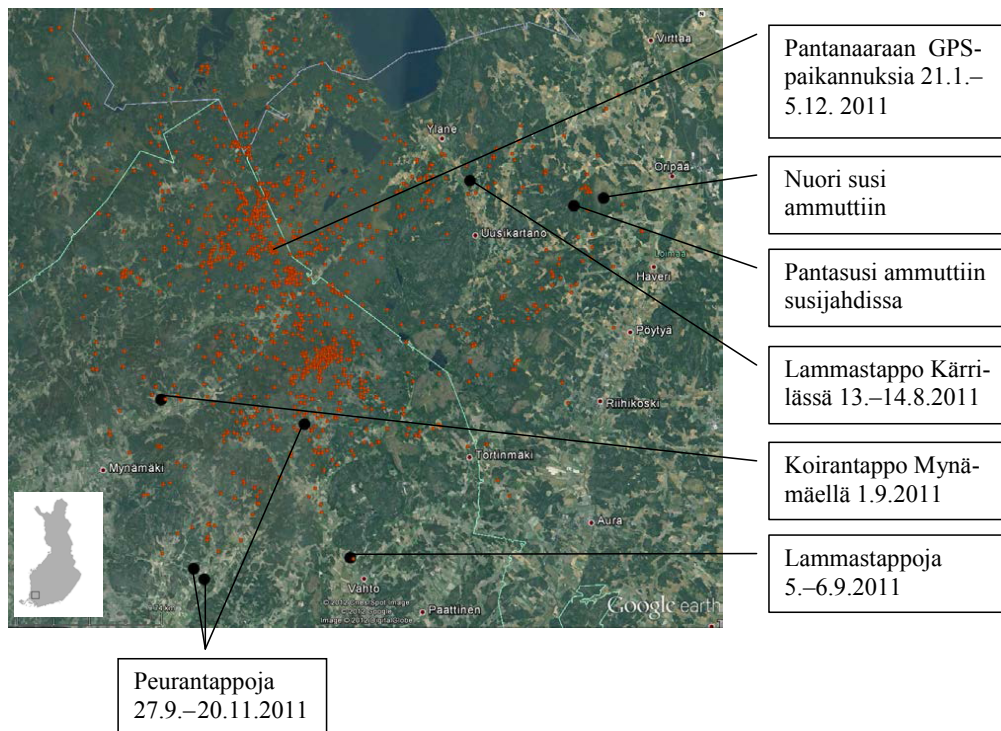
Politiikan toimeenpano ei aina suju suunnitellulla tavalla. Yllä oleva jahtitapahtuman kuvaus tammi-kuulta 2012 on tuore esimerkki yllätyksestä, joka politiikan toimeenpanossa voi tapahtua. Vaikka politiikan tavoitteet olisivat määritelty ja toimeenpanon keinot, vaikutusten arviointi ja seuranta

olisivat asianmukaisesti järjestetty, toimeenpanon vaikutukset rajautuvat harvoin vain tahdottuihin tuloksiin – virheille, yllätyksille ja niiden seurausvaikutuksille jää aina sijansa. Alati muuttuvissa olosuhteissa politiikan tilanteisiin ja siinä toimimiseen liittyy epävarmuutta, johon ei ole huomattu tai haluttu politiikan suunnittelussa puuttua (Innes & Booher 2011; Ormerod 2012). Näin tapahtui myös sudenpyynnissä Pöytyällä tammikuun 15. päivä 2012, kun jahdissa ammuttiin kaksutta luvanmukaisen yhden eläimen sijaan. Toinen ammuttuista susista vielä sattui olemaan edellisvuoden tammikuussa paikannuspannan kaulaansa saanut lauman alfanaaras.

Susijahdin tausta ulottuu syksyyn 2011. Iltojen pimetessä ja pentujen kasvaessa alkoi Pyhäjärven eteläpuolisella Yläneen susilauman reviirillä syntyä vahinkoja. Ensinnä susi tai sudet tappoivat lemmikkilampaan Pöytyän Kärrilässä (YLE 15.8.2011) ja sitten syyskuun 1. päivänä tapahtui pihapiirin tuntumassa koirantappo (Vakka-Suomen Sanomat 6.9.2011). Viikkoa myöhemmin saman lauman

sudet tappoivat kolme ja raatelivat kahta muuta lammasta Vahdolla (Turun tienoo 8.9.2011). Paikannuspannan lähettämän sijaintitiedon avulla vahingot voitiin kytkeä Yläneen laumaan. Sudet saivat alueellista mediahuomiota myös hieman myöhemmin tapettuaan valkohäntäpeuroja (jäljempänä peuroja) Nousiaisissa (Turun Sanomat 27.9.2011). Peuran ruho löytyi varsin läheltä ihmisasutusta, noin kilometrin päästä kirkonpiiriin koulusta. Sittemmin samanlainen tapahtuma uutisoitiin näkyvästi marraskuun alussa, noin 100 metrin päästä asutuksesta (YLE Turku 3.11.2011) ja edelleen marraskuun loppupuolella (Turun Sanomat 20.11.2011), nyt 20–30 metrin päästä asuttua taloa. Susien jälkihavaintojakin alueen pihojen tuntumassa alettiin uutisoida paitsi paikallisissa myös valtakunnallisissa tiedotusvälineissä (esim. Maaseudun Tulevaisuus 14.12.2011).

Varsinaista uutisarvoa peurantapoilla ei ollut, sillä peurat ovat susien paikannustietojen pohjalta tehdyn ravinnonkäyttötutkimuksen mukaan susien tavanomaista ravintoa Varsinais-Suomessa

Kuva 1. Yläneen lauman pantanaaraan paikannuksia (oranssit pisteet), laumaan liittyviä varmistettuja ja uutisoituja vahinkoja sekä peurantappoja vuonna 2011 sekä poliisin esitutkintapöytäkirjan mukaiset Pöytyän susijahdin tapahtumapaikat tammikuussa 2012 Varsinais-Suomen poliisilaitos (2012).

Figure 1. The GPS-locations of the alpha-female of the Yläne pack (from 21st Jan–5th Dec 2011; red points), the locations where the pack had depredated the sheep and a dog in the autumn of 2011, and the locations where two wolves were killed in the hunt in January 2012.

(*Turun Sanomat* 17.11.2011). Peuroja alueella on verrattain runsaasti, sillä peuranmetsästäjät harjoittavat intensiivistä ruokintaa. Uutinen oli pikemminkin siinä, mitä ei tapahtunut mutta mitä olisi voinut tapahtua: susien pihakäynneistä tai peuranpyynnistä olisi voinut koitua vaaraa ihmisille. Peurat viihtyvät kulttuuriympäristöissä ja erityisesti oleilevat pelloilla ja niiden ympäristöissä, usein lähellä pihapiirejä.

Vilkas uutisointi ja keskustelu osoittavat, mil-laisissa olosuhteissa varsinaissuomalaista susipoliitiikkaa harjoitetaan. Huolta ja pelkoa kannetaan etenkin lasten, mutta myös tuotanto- ja kotieläinten turvallisuudesta. Huoli lapsista ilmeni esimerkiksi siinä, miten syyskuun lopulta alkaen Nousiaisten kunnan koulutuslautakunnalle alkoi tulla koulukuljetushakemuksia lasten turvallisuuteen vedoten.¹ Neljä Nousiaisten vanhempainyhdistystä ja vähän myöhemmin myös joukko kunnanvaltuuston jäseniä teki Nousiaisten kunnalle loka-kuun 2011 alussa omat aloitteensa susien kaatolu-pien hankkimiseksi.²

Alueen 13 koulun vanhempainyhdistykset järjestivät Nousiaisissa marraskuun 21. päivänä kutsutalaisuuden Lounais-Suomen kansanedustajille, reviiirin alueen kunnanjohtajille ja kunnanvaltuustojen ja -hallitusten jäsenille sekä lupaviranomaiselle. Tarkoituksena oli keskustella Varsinais-Suomen susitilanteesta. Hiukan myöhemmin vanhempainyhdistykset lähettivät vetoituksen kolmelle ministerille ja Riistakeskuksen julkisten hallintotehtävien päällikölle poikkeuslupakäytäntöjen muuttamiseksi (Vanhempainyhdistykset 2011).

Vanhemmat viestivät haluaan päästä eroon liian ongelmalliseksi käyneistä susista. Koska susi on metsästyslain (1993/615) ja sen taustalla vaikuttavan luontodirektiivin (Council Directive 92/43/EEC 1992) mukaan tiukasti suojeltu laji, pitää sen pyyntiin hakea lupaa rauhoituksesta poikkeamiseen (ts. poikkeuslupa³, jäljempänä lupa). Poikkeaminen tiukasta suojelusta on mahdollista vain erityisolosuhteissa, ei silloin kun susi saalistaa luontaista ravintoaan.

Paikallisen aktiivisuuden tuloksena neljä kuntaa teki päätöksen olla mukana luvanhaussa. Nimellisenä luvanhakijana toimi Nousiaisten kunnanjohtaja. Suomen riistakeskus myönsi Riistakeskus Varsinais-Suomen esityksestä luvan, jonka kantavana perusteena olivat pihahavainnot ja niiden tuottama pelko.⁴ Riistapäällikkö kertoi luvan myöntämisestä 11.1.2012 olleessa suurpetoneuvottelukunnan kokouksessa. Asiasta keskusteltiin eikä kukaan kokoukseen osallistuneista esittänyt asiasta kriittistä kantaa. Luvalla nähtiin olevan pe-

rusteet. Yhteisesti hyväksytty tosiasia oli sekin, että sudet olivat toistuvasti vierailleet ja saalistaneet lähellä pihapiirejä reviiirinsä eteläosissa (Varsinais-Suomen liitto 2012a) ja aiheuttaneet vahinkoja.

Lupa astui voimaan lauantaina 14. tammikuuta 2012, ja varsinainen jahti alkoi sunnuntaina, jolloin luvan määrittelemä nuoren suden pihakäynti oli havaittu ja muut pyyntiluvan käytön edellytykset toteutuivat. Metsästyksessä tapahtui virhe, kun yhden luvallisen ja suosituksen mukaisen nuoren suden lisäksi ammuttiin toinen susi, paikannuspannalla varustettu alfanaaras. Poliisi alkoi tutkia tapahtunutta törkeänä metsästysrikoksena. Suomen riistakeskus oli tietoinen luvan myöntämiseen liittyvistä riskeistä, mistä osoituksena lupapäätöksessä kuvailtiin varsin yksityiskohtaisesti alfanaaraan poistamisen mahdollisia vaikutuksia lauman käyttäytymiseen. Oli tunnustettu riski, että jahdissa voidaan ampua väärä yksilö. Myönnetyssä luvassa ei kielletty naaraan eli pantasuden ampumista, mutta sitä pyydettiin välttämään. Jahtipäällikön omista toimintaohjeissa tämän eläimen ampuminen oli kielletty. Pantasuden ampuminen realisoitui ennakoitun riskin.

Jännitteiden taustalla on haaste suojella sutta toimivalla ja yhteiskunnallisesti hyväksyttävällä tavalla (Ratamäki 2008; 2009). Jukka Bisin (2010) mukaan suomalainen susikonflikti on niin sanottu pirullinen (engl. *wicked*) ongelma, jota voidaan pyrkiä hallitsemaan oppien, osallistaen, sopeutuen ja harjoittamalla mahdollisimman demokraattista ja läpinäkyvää hallintotapaa (ks. myös Bisi *et al.* 2007; Bisi & Kurki 2008). Harjoitetusta politiikasta huolimatta susikanta ei ole Varsinais-Suomessa eikä muuallakaan maassa sanottavasti vahvistunut. Syyt johtuvat ihmistoiminnasta, sillä elinympäristö-, ravinto ja terveyssyyt eivät ole susikannan kehityksen kannalta kriittisiä. Kun riistaviranomaisen poikkeuslupakäytäntö tiukkeni Euroopan tuomioistuimen päätöksen jälkeen 2007, jäljelle jäävä uskottava syy susikannan kehitykselle on salametsästys (Kojola *et al.* 2011; Hiedanpää & Bromley 2011; Peltola *et al.* 2012). Yleinen mielipide on varsin susikriittinen Varsinais-Suomen maaseudulla (*Turun Sanomat* 3.2.2012) ja omalla tavallaan myös tiedotusvälineet pitävät yllä ja vahvistavat susiasenteita (Lähteenmäki 2013). Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen suurpetotutkimuksiin suhtaudutaan kriittisesti.

Yleisenä tutkimusongelmanamme on tarkastella, kuinka susipoliitiikka toimii tällaisessa jännitteisessä, epävarmuutta ja epäluottamusta huokuvassa tilanteessa. Huomiomme on erityisesti siinä, miten kansalaisyhteiskunta ja sen moninaiset intressit

ottavat politiikan ja sen toimeenpanon vastaan. Kiintoisaa on se, miten politiikan toimeenpanossa syntyneeseen häiriöön reagoidaan, miten ongelmia toimijoiden kesken määritellään ja miten olosuhteisiin halutaan vaikuttaa.

Suomalaisen susipolitiikan teoria ja käytäntö

Susipoliittiset paineet ovat Suomessa voimakkaat. Euroopan komissio on vuodesta 1995 seurannut tarkasti, miten Suomi sutta suojelee. Komissio on löytänyt Suomen petopolitiikasta puutteita, ja niiden vuoksi on käyty läpi suurpetojen suojelua koskenut valvontamenettely (2001–2005) ja Euroopan tuomioistuimien on antanut tuomionsa valikoimattomasta suden metsästyksestä vuonna 2007 (Euroopan unionin tuomioistuimien 2007). Suomi on ollut puun ja kuoren välissä: komission asettaman paineen alla Suomi on joutunut tiukentamaan suden suojelun sääntöjä ja niiden toimeenpanoa, mistä maaseudun kansalaisyhteiskunta ei ole pitänyt.

Euroopan tuomioistuimen päätöksen jälkeen Suomessa on tehty kolme isoa susipoliittista muutosta. Muutokset liittyvät institutionaaliseen perusrakenteeseen (engl. *polity*), mutta niillä kaikilla on samalla selkeä poliittinen ulottuvuus (engl. *policy*). Ensimmäinen muutos liittyi uuteen riistahallintolakiin, jonka mukaan perustettiin Suomen riistakeskus ja 15 aluetuomistoa. Samalla tiukasta suojelusta poikkeamisesta päättäminen keskitettiin Suomen riistakeskukseen osaksi julkisia hallintotehtäviä. Muutosta ennen päätösvalta oli riistanhoitopiireillä, nyt aluetasolla tehdään päätösesityksiä. Toiseksi rikoslain muutoksella (2011/232) luotiin vuonna 2011 voimaan astunut törkeän metsästysrikoksen rikoskategoria. Kolmas uudistus liittyi sekin laittoimaan metsästyksen: Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2010 voimaan astuneella asetuksella (241/2010) nostettiin tuntuvasti elävien riistaeläinten, etenkin suurpetojen ohjeellisia arvoja.

Susi on politiikan ja poliittisen tahdon asteikolla korkealla. Laji mainittiin edellisessä ja mainitaan myös nykyisessä hallitusohjelmassa. Niiden kautta yhteiskunnallisia ongelmia pyritään hallituskaudella ratkaisemaan lainmuutoksien ja politiikoin. Uusimassa hallitusohjelmassa esitetään, että ”Suomen suurpetopolitiikan onnistumisesta tehdään kokonaisarvio” (Valtioneuvoston kanslia 2011: 69) ja että ”salametsästyksen puututaan tehokkaasti” (Valtioneuvoston kanslia 2011: 53). Käytännössä suurpetopolitiikan kokonaisarviointi tarkoittaa eri suurpedoille tehtyjen kannanhoitosuunnitelmien toimeenpanon tarkastelua ja mahdollista päivittämistä. Maa- ja

metsätalousministeriö on päättänyt käynnistää vuonna 2005 julkaistun (Anon. 2005) susikannan hoitosuunnitelman päivitystyön vuonna 2013.

Susikannan hoidon institutionaalisen perusrakenteen tiukennukset on otettu ristiriitaisesti vastaan eikä susikanta ole näistä toimenpiteistä huolimatta alkanut toivotulla tavalla elpyä. Voidaan olettaa, että käytännön politikoinnilla (engl. *politics*) eli ongelmien paikallisella määrittelyllä ja ratkaisulla on tekemistä asian kanssa. Politikointi ei ole samoilla linjoilla kuin politiikka tai institutionaalinen perusrakenne. Se, mistä tällaisessa tilanteessa voisi olla kysymys, on seikka, johon susikannan hoitosuunnitelman päivityksessä olisi erityisesti syytä kiinnittää huomiota.

Oran Young (2002; 2008) on lanseerannut käsitteet instituutioiden toimivuus (engl. *institutional fit*) sekä instituutioiden yhteensopivuus (engl. *institutional interplay*). Ensiksi mainittu viittaa siihen, miten yhteiskunnalliset ongelmanratkaisukeinot sopivat ongelmiin ja jälkimmäinen siihen, miten eri järjestelyt tietyn ongelman kohdalla toimivat yhteen ja tukevat toisiansa. Youngin määritelmä on tutkimuksemme operationaalinen lähtökohta: instituutioiden toimivuudessa on pitkälti kysymys politiikan ja politikoinnin suhteesta, kun taas instituutioiden yhteensopivuus kiinnittyy institutionaalisen perusrakenteen ja politiikan suhteeseen.

Tuemme Youngin tarjoamia työkaluja klassisella institutionaalisella teorialla ja siihen kytkeytyvällä pragmatistisella toiminnan teorialla. Douglas Northin (2005) määritelmän mukaan instituutiot ovat kirjoitettuja sääntöjä, epävirallisia rajoitteita ja toimeenpanon mekanismeja, jotka muodostavat yksilöllisen toiminnan kannusterakenteen. Instituutiot määräävät, kannustavat ja vapauttavat toimimaan tietyllä tavalla (Commons 1990; Bromley 2006). Pragmatistinen katsontakanta auttaa tarkentamaan huomion sääntöjen, tapojen ja toimeenpanon väliseen dynamiikkaan (Kilpinen *et al.* 2010). John Deweyltä (1929; 1988) ja Charles Peirceltä (2001) johdetun ajatuksen mukaan toiminnan perustana ovat tavat, jotka ovat jatkuvien ulkoisten tai sisäisten häiriöiden vaikutuksen alaisina. Tavat ovat instituutioita siinä missä lait ja politiikkaohjelmat. Lait säädetään tavoista, joita lainsäädäntövallan haltija kulloisessakin tilanteessa pitää yhteisen ja yleisen hyvän mukaisena (Fish 1994). Poliittikkaohjelmat luovat malleja ja kannusteita hyvien tapojen mukaiselle toiminnalle ja käyttäytymiselle (Pierson 2006). Häiriöisissä olosuhteissa toimiminen ja olosuhteiden tunnistaminen, muuttaminen ja niihin sopeutuminen ovat kehityksen ja kasvun perusta (Dewey 1929; 1988).

Lähtökohtaisena tutkimushypoteesinamme on, että sudensuojelun ongelmat ovat seurausta siitä, että yhteiskunnalliset pelisäännöt eivät ole sopineet yhteen paikallisten tapojen ja elämänmuotojen kanssa eikä susipolitiikan toimeenpanon rutiinit ole nekään istuneet paikalliseen tapakulttuuriin. Oletamme, että Pöytyän susijahdin synnyttäjä häiriö ilmentää toimimattomuuden ja yhteensopimattomuuden piirteitä, jotka paljastuvat reaktioissa ja politikoinnin tilannekohtaisissa tavoissa. Nämä reaktiot ja politikoinnin piirteet auttavat luomaan ymmärrystä institutionaalisen muutoksen yleisistä ehdoista eli esimerkiksi siitä, miten suden läsnäolo tai politiikan toteuttaminen aiheuttavat erilaisia häiriöitä. Ne puolestaan synnyttävät paikallisia säätöliikkeitä, joilla tapoja ja käytäntöjä pyritään uudistamaan muuttuneisiin olosuhteisiin sopivimmiksi.

Lähestymme tutkimusongelmaamme etsimällä vastauksia seuraaviin kysymyksiin: (a) mitä virheestä lyhyellä aikavälillä intressiryhmien edustajien mukaan seurasi ja (b) mitä nämä seuraukset paljastavat instituutioiden toimivuudesta ja yhteensopivuudesta sekä (c) niiden kehittämistarpeista.

Aineistot ja menetelmät

Tässä artikkelissa käsittelemme susipolitiikkaa ja sen toimeenpanoa Varsinais-Suomessa. Merkityksellisin yksittäinen tapahtuma ja työmme empiirinen perusta on pantasuden ampuminen Pöytyällä 15.1.2012. Tarkastelemme politiikkaa ja politikointia sitä ennen ja sen jälkeen. Ensisijaisena aineistonamme on 22 henkilölle sähköpostitse lähetetty kysymys ”Millaisia vaikutuksia pantasuden ampumisella on ollut?”, johon saimme vastauksia 19 henkilöltä. Lähestyimme kysymyksellämme henkilöitä, jotka toimiessaan eri järjestöissä, riistahallinnossa tai muilla aloilla sivuavat susiasioita ja olivat hyvin perillä Pöytyän tapahtumista. Monet näistä henkilöistä asuivat itse Yläneen reviirin alueella, ja olimme heistä useampia haastatelleet aiemmin koskien suurpetokysymyksiä. Kaiken kaikkiaan olemme tehneet alueella yli kolmekymmentä susikannan hallintaan liittyvä teemahaastattelua ja osallistuneet kahteen Varsinais-Suomen suurpetoneuvottelukunnan kokoukseen vuoden 2012 ensimmäisellä puoliskolla. Olemme myös seuranneet toimijoiden keskustelua sosiaalisissa medioissa ennen Pöytyän susijahtia ja sen jälkeen. Haastattelut, niihin liittyvä havainnoiva osallistuminen, sosiaalisen median viestintä sekä poliisin esitutkimusmateriaali tarjoavat tulkinnallisen pe-

rustan tälle artikkelille. Teemahaastatteluihin on käsitelty suden läsnäolon käytännöllisiä, arkeen liittyviä vaikutuksia ja niihin sopeutumista.

Häiriö

Tunteiden myllerrys

Poikkeusluvan myöntäminen ja intressiryhmien sille antama tuki nähtiin merkkinä eri toimijoiden lähentymisestä ja viritti toivoa suurpetopolitiikan sopuisammasta kehityksestä Varsinais-Suomessa (9, vastaajan numero). Tätä taustaa vasten jahdin lopputulos oli karvas pettymys, jota seurasi voimakas reagointi. Jahdin vetäjät pettyivät siihen, miten monessa suhteessa huolellisesti järjestetty jahti johti tulokseen, joka julkisuudessa näyttäisi metsästäjien kannalta epäedulliselta ja joka voisi johtaa ikäviin jälkiseurauksiin – joka tapauksessa poliisi aloittaisi esitutkimuksen. Riistahallinnon edustajissa tieto jahdin tuloksesta synnytti kiukkua ja pettymystä.⁵ Sudensuojelun tilasta huolestuneiden ensireaktioina oli surun, kiukun ja julkisestikin esitetyn halveksunnan osoittaminen tekijöitä tai yleensä metsästäjiä kohtaan.

Tilanne aiheutti polarisoitumista monissa suhteissa. Siinä missä jahdin onnistuminen lupaehtojen mukaan olisi joidenkin kyselyyn vastanneiden mukaan tukenut toivottua myönteisen ilmapiirin kehityspolkua, käänsi virhe kehityksen päinvastaiseksi. Intressiryhmien väliset jännitteet kasvoivat ja intressien välit – esimerkiksi keskinäinen kunnioitus – alkoi jahdin jälkeisistä ensikommenteista alkaen rakoilla. Varsinais-Suomen maakuntajohtaja, joka toimii myös suurpetoneuvottelukunnan puheenjohtajana, ilmoitti, että metsästäjien virheen mukana oli murrettu pitkään työn alla ollut intressiryhmien välinen luottamus (Savo 2012; Varsinais-Suomen liitto 2012b).

Toimijoiden erilaiset reaktiot jahdin lopputulokseen synnyttivät itsessään ärsytystä ja vastareaktioita jahdin jälkimainingeissa. Hyvän esimerkkinä tästä on Luontoliittolaisten Helsingissä 4.4.2012 järjestämä ”Anna suden elää” -muistotilaisuus, jossa Auli-suden muisto yhdistyi julkiseen suruun ja performanssiin. Salakaadot seis! -kampanjan suojeleja Roman Schatz oli tapahtuman keulakuva. Eräs kyselymme vastaaja kommentoi tätä seuraavasti: ”*Helsingissä pantasudelle järjestetty muistotilaisuus kynttilöineen ja seppelieen ei edes naurata, tilaisuuden absurdiutta ja kaupunkilaisten järjettömyyttä säälitellään: miten voi olla niin vahvasti järjestä ja arkitodellisuudesta irti olevia ihmisiä tässä maassa.*” (14). Samainen Helsingissä pidetty muistotilaisuus

ärsytti myös poronhoitajia, jotka pitivät 29.4.2012 Savukoskella mielenilmauksen susien tappamien porojen muistolle ja kulttuurinsa säilymisen puolesta. Pöytyän susijahti voimisti mielenilmausten ja jahdin seurauksena maan eteläosista jäädytettyjen poikkeuslupien myötä alueiden välistä vertailua ja eriarvoisuuden kokemuksia. Yksi kyselyyn vastanneista näkikin Pöytyän jahdin mahdollisesti nosta- neen poronhoitoalueen ja eteläisen Suomen susion- gelmien erilaisen käsittelyn esiin (18).

Kyselyyn vastanneiden selvä näkemys jahdin seurauksista oli, että etenkin kaupunkilaisten ja maaseudulla asuvien välinen juopa kasvoi ja suo- jelijoiden ja metsästäjien välit tulivat jännitteisem- miksi (2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14). Ilmapiirin polarisoitumista tapahtui myös muihin suuntiin. Poliisi ja suurpetoasioista vastaava ministeriö saivat kritiikkiä paikallisilta toimijoilta, koska ne eivät reagoineet toivotulla tavalla jo aiemmin koettuun turvallomuudentunteeseen, mutta jotka kuiten- kin reagoivat nopeasti jahdissa tehtyyn virheeseen: ministeriö jäädyttämällä eteläsuomalaiset poik- keusluvut ja poliisi aloittamalla esitutkinnan siitä, oliko jahdissa tapahtunut laiminlyöntejä ja tarkoi- tuksellista sääntöjen rikkomista. Jahti tuotti susi- alueella toki myös toivottuja tuloksia eli synnytti turvallisuuden tunnetta, kuten yksi susialueella asuva kyselyyn vastannut totesi (13). Jahdin tästä vaikutuksesta oltiin erimielisiä, sillä esimerkiksi toinen kyselyyn vastannut alueen asukas ei nähnyt alfanaaraan ampumisen vähentäneen pelkoja: ”*Ne ketkä pelkäsivät susia ennen tätä jahlta jatkavat sitä pelkooan entiseen malliin*” (16).

Toisaalta pantasuden ampumisella nähtiin olevan susialueella yhteisöllistä terapeutista mer- kitystä, sillä jahtitapahtuma ”*synnytti hetkellisesti kanavan purkaa kaikenlaista pahaä oloa ja epäoi- keudenmukaisuuden oloa*” (7). Jahtiin osallistujien taitoihin ja moraaliiin kohdistettu ja alueen ulko- puolelta esitetty julkinen kritiikki jahdin jälkeen puolestaan ”*tiivisti paikallisten ihmisten yhteenkuu- luvuuden tunnetta ja ylpeyttä kotiseudusta*” (14). Ylpeys kohdistui paikallisiin metsästäjiin, jotka ”*puolustavat kotiseutuaan*” (14). Sudenpyytäjille osoitettiin kiitollisuutta, ja etenkin varttuneemmat ihmiset nostivat metsästäjiä sankareiksi, jotka puo- lustivat paikallisyhteisöä sutta ja suden suojelun mukanaan tuomia ongelmia vastaan.

Ensipurkausten jälkeen tunnelma rauhoittui. Vuoden 2012 kevät oli kokonaisuutena susikes- kustelussa rauhallista Yläneen susireviiriin alueella. Suden suojelua ajavat toimijat saivat tapahtumaa seuranneen uutisoinnin myötä mediajulkisuutta Pöytyän jahlta ja ylipäättään poikkeuslupien myön-

tämistä ja toimeenpanon käytäntöjä koskevalle kri- tiikilleen. Tapahtumasta he saivat myös perusteita yhteydenotoille, joita heti jahdin jälkeen tuoreel- taan suunnattiin maa- ja metsätalousministeriöön, Suomen riistakeskukseen ja Euroopan komissioon. Poliisi aloitti myös näiden toimijoiden toivoman esitutkinnan. Tunnelmaa rauhoitti osaltaan Varsinais-Suomessa myös se, että esitutkinnan alettua susiasioita käsiteltiin tiedotusvälineissä aiempaa vä- hemmän ja maltillisemmin. Kevään rauhallisuutta selitti osaltaan sekin, että alueen toimijat ja etenkin jahtiin osallistuneet halusivat antaa tutkintarau- han poliisille. Syynä saattoi myös olla keskustelua aiemmin motivoineen poikkeuslupan saantimah- dollisuuden hiipuminen. Tähän viitattiin eräessä metsästäjähaastattelussa. Toisaalta näytti myös siltä, että ikään kuin olisi valmistauduttu myöhempiin aikoihin, jolloin taas alkaisi tapahtua (9, 12).

Hallinnon kenttä ja intressien suhteet

Metsästäjien asema ja maine heikkenivät Lounais- Suomessa tapahtuman ja sen saaman julkisuuden seurauksena. Eri tahojen luottamuksen heikkene- minen metsästäjiin ilmeni siinä, miten metsästä- jien kykyjä ja tarkoituksia epäiltiin. ”*Metsästäjien ’ammattitaito’ kyseenalaistui melkoisesti*” (16). Tä- hän liittyi myös se, että metsästäjien esiin tuomaa jahdinaikaista radiohäirintää pidettiin tekaistuna, minkä katsottiin heikentävän metsästäjien mai- netta (11). Riistahallinnon näkökulmasta koko poikkeuslupajärjestelmän uskottavuus vaarantui (18). Pöytyän jahlta välittömästi seuranneissa vi- ranomaistiedotteissa korostettiin tarvetta selvittää perusteellisesti jahtitapahtumat ja arvioida myös lupajärjestelmän muutostarpeita. Maa- ja metsäta- lousministeriö ei myöntänyt keväällä 2012 suden poikkeuslupien enimmäismäärälle lisäkiintiötä. Tämä nähtiin eräänlaisena koko Etelä-Suomea koskevana ”*rangaistuksena*” (8). Poronhoitoalueel- le uusi poikkeuslupien enimmäiskiintiö sen sijaan myönnettiin (15 kpl), osittain siksi, että petova- hinkojen korvausvarat olivat käymässä vähiin ja porovahinkoja kertyi nopeasti (Maa- ja metsäta- lousministeriö 2012).

Metsästäjät ovat poikkeuslupajärjestelmään pohjautuvassa ongelmanratkaisussa luvanhakijoita ja myönteisen lupapäätöksen toimeenpanijoita. Metsästäjät käänsivät pantasuden ampujaan sekä jahtipäällikköön kohdistuneen esitutkinnan myö- tä katseen itseensä ja pohtivat oikeusturvaansa: kannattaako heidän ylipäänsä ryhtyä suden met- sästyksen (10). Vaikka korkean metsästyksrikoksen tunnusmerkit eivät noin vain täyty, saattaa osa

metsästäjistä kavahtaa vuonna 2011 voimaan astuneen rikoslain muutoksen myötä koventuneita rangaistuksia. Metsästäjille lainopillista neuvontaa antava Hannu Lukkarila (2012) pohti *Jahti*-lehdessä Pöytyän jahdissa mukanaolijoiden oikeudellista asemaa. Hän toi esille näkökantanaan, ettei tämän kaltaisia jahteja tulisi rinnastaa metsästyslain mukaiseen metsästykseseen vaan poliisijohtoiseen suurriistavirkka-apuun.

Pöytyän jahdissa ammutusta pantasudesta löytyi koteloituneita hauleja paljastaan sen, että sitä kohti oli aiemmin ammuttu haulikolla (Evira 2012). Yksi kyselyyn vastanneista otti asian esille ja arveli, että tämä kuvastaa jotain asenteesta, jonka mukaan ”*Jos susia pannoitetaan salassa, ne myös häviävät salassa*” (17) viitaten susien pannoitukseen tammikuussa 2011. Hänen mukaansa operaation suorittamisesta ei tiedotettu tarpeeksi näkyvästi eikä kattavasti, mistä syystä osa susialueen toimijoista katsoi pannoituksen tapahtuneen salassa.

Yksi jahdin peruja oli myös pohdinta susitiedosta ja tietämyksestä. Ensimmäinen keskustelun juonne liittyi siihen, olivatko jahdissa ammutut eläimet lainkaan susia, koska ammuttu naaras oli erään haastatellun mukaan hallava ja sen pää oli koiramainen. Suomessa tavatut koiran ja suden risteyvät (koirasudet) on pyritty hävittämään aina kun niitä on esiintynyt. Mikäli nämä eläimet olisivat olleet koirasusia, olisi koko pyynti asettunut aivan toisenlaiseen valoon. Eläinten pannoitusten yhteydessä otetut DNA-näytteet kuitenkin osoittivat, että eläimet olivat tyypillisiä suomalaisia susia (Asp 2012). Osana tätä lajikeskustelua tuotiin esiin ja vastakkain nykyisten ja jo eläkkeellä olevien nimekkäiden tutkijoiden, näkökantoja suden lajimäärityksestä ja habituaation prosessista (2) (*Aamulehti* 1.4.2012).

Toinen petotietoon liittyvä juonne koski petojen liikkumiseen ja liikkeistä tietämiseen etenkin sulan maan aikana. Pantanaaraan menettäminen oli paikannustiedosta hyötyvän tutkimuksen kannalta kova pala (4), varsinkin kun jo heinäkuussa 2011 oli toisen pantasuden (lauman alfauroksen) paikannin lakannut toimimasta. Suunnitelmissa oli jatkaa paikannuspantojen asentamista talvella 2012, jolloin pannaan olisi saanut kaulaansa myös edelliskesän pentu tai pentuja. Paikannustietoa pyrkivät hyödyntämään myös ne useat sadat henkilöt, jotka soittivat Lounais-Suomesta syyskuun ja joulukuun 2011 välillä RKTL:n ylläpitämään susipuhelimeen kyselläkseen susien liikkeistä lähiympäristössään. Alueen susipuhelinpalvelu loppui pantanaaraan kuoltua ja lisäpannoitusten kariuduttua.

Jahdin jälkimainingeissa virisi myös pohdintaa poikkeuslupien myöntämisen tiedollisesta perus-

tasta. Poikkeuslupaperusteluissa riistahallinto tukeutuu osaltaan kansalliseen TASSU-petotietojärjestelmään, johon petoyhdyshenkilöt, useimmiten vapaaehtois pohjalta toimivat metsästäjät, kirjaavat petohavainnointoja. Yksi kyselyymme osallistuneista henkilöistä toi esille, että TASSUsta on tullut ”*pihahavaintoautomaatti*” (17). Tällä hän tarkoitti sitä, että järjestelmään kirjatut havainnot ovat korostetusti asutuksen liepeillä, eivätkä kaikki havainnot ole petoyhdyshenkilön tarkistamia tarkkoja lajimäärityksiä, mikä osaltaan synnyttää kuvaa susista alati pihoissa liikkuvina ongelmasusina. Niin tai näin, pantanaaraan ampumisen jälkeen pihavierailujen raportoitiin vähentyneen dramaattisesti (13, 14, 15).

Jo ennen pantasusiepisodia 13 susireviirin vanhempainyhdistystä yhdistivät voimansa ja kirjoittivat vetoituksen susipolitiikan muuttamiseksi. Episodin jälkeen toiminta on edelleen organisoitunut. Keväällä 2012 perustettiin Taajamasusi ry., jonka tarkoituksena on ”*vaikuttaa Suomen susipolitiikkaan siten, että asuinalueiden lähellä liikkuvat sudet saadaan poistettua ja parannettua siten ihmisten turvallisuutta*” (Taajamasusi ry 2012). Jotkut pitävät tätä uudenlaisena kansalaistoimintana (8) ja toiset äärevämpänä, jopa populistisena massaliikkeenä (17) tai joukkohysteriana (4), jossa metsästäjät ja koiranomistajat ovat vähemmistönä (17). Kevät 2012 on nostanut uudenlaiset mielipidejohtajat esille (19). Samanlainen organisoituminen ja mielipidejohtaminen ei olisi ollut mahdollista ennen Internetiä. Kuntien aktiivisuus laantui, kolmas sektori nousi enemmän esiin (9).

Tulevaisuus

Vastanneiden mukaan kaikella tällä on vaikutuksena paikalliseen susiasioiden hallintaan ja sen institutionaalsiin ehtoihin. Monet metsästäjät ja luonnonsuojelijat uskovat, että lupaehdot tiukkenevat (2, 8, 12, 14, 18). Tulevaisuudessa häirikkösuden metsästystä ei järjestetä alueella samalla tavalla, vaan käytännöt muuttuvat. Tämä on myös haastatteliemme metsästäjien mukaan toivottavaa. Jahtiin osallistuvia henkilöitä tulisi esimerkiksi voida karsia tiukemmalla seulalla, jotta kokemattomuuden tuomilta kommelluksilta ja virheiltiltä vältyttäisiin. Nyt osa pyyntiluvan hakuun osallistuneista seuroista oli edellyttänyt kaikkien jäsentensä osallistumismahdollisuutta, ilmeisesti reiluna ja yhdistyksen jäsenen tasavertaisuutta toteuttavana menettelytapana.

Pöytyän susijahdin tapahtumien seurauksena mahdollisuudet järkevään, harkinnanvaraiseen

paikalliseen säätelyyn ja lupiin vaikuttamiseen heikkenivät (11), kun Suomen riistakeskuksen asettamien ehtojen katsottiin entisestään tiukke-
nevan. Esitettiin myös kanta, jonka mukaan koko metsästäjävetoinen sudenpyynti olisi osoittanut ongelmansa (19) ja siksi suden metsästyksen järjes-
täminen olisi syytä harkita uudelleen.

Instituutioiden sopivuus, yhteensopivuus ja muutos

Riistainstituutioiden tiukkuus ja toimintakentän uudelleen muotoutuminen

Suomalainen riistahallinto on operoinut metsästykselle ulkoisten, kieltävien normien ja sääntöjen kanssa. Se on tiukentanut normiohjausta sen suhteen, mitä paikallisella tasolla suden suhteen *ei voi* tehdä. Pantasuden ampumisen epäiltiin yhä vain tiukentavan normiohjausta, politiikkaa ja politiikan toimeenpanoa: uskotaan, että suden poikkeuslupametsästys järjestetään tulevaisuudessa eri tavalla. Erityisesti metsästäjät epäilevät, että paikalliset vaikutusmahdollisuudet viralliseen susipolitiikkaan pienenevät. Varsin yleisesti ollaan sitä mieltä, että riistahallinnon ja intressiryhmien välinen vuorovaikutus uhkaa entisestään yksipuolistua eikä uusia toimintavaihtoehtoja tai mahdollisuuksia uskota syntyvän.

Samalla kun riistahallinnon ja varsinaissuomalaisten intressiryhmien susihallinnalliset suhteet ovat kaventumassa, intressiryhmien välinen kamppailu, politikointi – ongelmanmäärittely ja omaehtoisten ongelmanratkaisujen tuottaminen – on kiihtynyt ja uudistanut muotoaan. Esimerkiksi Suomen luonnonsuojeluliitto, Taajamasusi ry. ja Luonto-Liiton susiryhmä kirjelmöivät ja ottavat kantaa aktiivisesti. Samalla kun varsinaissuomalaiset susikriittiset intressiryhmät ovat menettämässä luottavaisuutensa riistajärjestelmään, susipolitiointi on laajenemassa ja osin siirtymässä rinnakkaiselle institutionaaliselle kentälle. Yhä useammin huoli sudesta osoitetaan poliisille, jonka toivotaan toimivan poliisilain (1995/493) 25 §:n suomin valtuutuksin. Huolen kanavoituminen painokkaammin poliisin suuntaan keväällä 2012 sai poliisihallinnon tarkentamaan ohjeistusta koskien poliisiyksiköiden toimivaltaa. Apulaisoikeuskanslerin joulukuussa 2011 tekemässä päätöksessä (Dnro OKV/502/1/2009) ja tuoreessa ohjeistuksessa (Poliisihallitus 2012) linjataan, että vaikka poliisilaissa ei edellytetä suotuisan suojelun tason pohdintaa, ei sen soveltaminen voi olla keino kiertää luontodirektiiviä (myös Pihajoki 2012).

Intressiryhmillä ja niiden johtohahmoilla on suuri merkitys siinä, millaiseksi varsinaissuomalainen susipolitiointi on muotoutunut ja muotoutuu tulevaisuudessa. Järjestäytyneet toiminta saa jatkuvasti uudenlaisia muotoja ja samalla uudistuu koko susipolitiikan kenttä. Hallinto on luonut prosesseille ulkoiset puitteet, mutta pelinpolitiikka syntyy intressiryhmien ja niiden johtohahmojen tekemisistä. Olemme havaintojemme kanssa samoilla linjoilla Joseph Schumpeterin (2010; Mackie 2009) kanssa, jonka mukaan nimenomaan johtajuuksien kilpailu tulevaisuuden hyvinvoinnista pitää politiikan suunnittelun ja toimeenpanon alituisen muospaineen alla. Parlamentaarisen demokratian kanssa näillä prosesseilla on vain vähän tekemistä. William Connolly (1999; 2010) kutsuu tällaista intressi- ja häiriöperustaista valtopolitiikkaa ”häiriöpolitiikaksi” ja ”tulemisen politiikaksi”. Juuri tästä on nähdäksemme kysymys. Johtajuudet tarttuvat häiriön synnyttämiin uusiin mahdollisuuksiin ja pyrkivät siihen, että toimintatavat ja käytännöt muuttuisivat intressille hyödyllisellä tavalla. Instituutioiden toimivuus ja yhteensopivuus paranevat alhaalta ylöspäin.

Erehtyväisyys

Politiikkaa ja sen toimeenpanoa ei voida loppuun asti perustella vain tosiasioilla, jotka muuttuvat ja joiden tulkinnat myös muuttuvat ajan oloon. Eriytyisen hyvin tämä pätee villieläinten, esimerkiksi juuri susien kunkin ajankohdan lukumääriin. Faktoiden ohella myös politiikan tarkoituksen, tavoitteiden ja keinojen on oltava hyväksyttäviä. Susipolitiikan institutionaalinen perusrakenne määrää pitkälti politiikan tarkoituksen ja yleiset tavoitteet. Poliitiikka itsessään on keino, ja politikointi testaa käytännössä, kuinka hyväksyttävänä ja legitimeinä näitä politiikkakeinoja pidetään. Tämä on instituutioiden toimivuuden ydintä.

Tammikuinen susijahti ja siinä tapahtunut virhe nostivat kriittiseen keskusteluun kaikki edellä mainitut politiikan suunnittelun ja teon ulottuvuudet. Erehtyikö esimerkiksi riistaviranomainen myöntäessään poikkeusluvan? Onko uhanalaisen suden ampuminen oikeaa suojelupolitiikkaa? Onko sutta suojeltava tiukasti? Oliko muita vaihtoehtoisia keinoja mietitty ja kokeiltu riittävästi? Oliko metsästys alun alkaen ongelmallisesti järjestetty? Tapahtuiko ampujalle vahinko? Häiritsikö joku metsästystä?

Virhe ei ollut mustavalkoinen. Poliisi alkoi tutkia tapahtunutta törkeänä metsästyksirikoksena ja poliisilta asia eteni syyttäjälle metsästyksirikoksena. Syyttäjä jätti syyttämättä eli arvioi, että näyttöä metsästyksirikoksesta, saati törkeästä metsästyksirikok-

sesta, ei ollut. Metsästyksessä tapahtui virhe mutta ei syytekyynnyksen ylittävää rikosta tai rikkomusta. Esitutkinnassa ei varsinaisesti tutkittu radiohäirintää, mutta siinä saatiin merkkejä siitä, että useiden todistajien havaitsema häiriö radioliikenteessä ei ollut peräisin jahtiin osallistujien käyttämistä VHF-puhelimista tai niiden virhetoiminnoista (Varsinais-Suomen poliisilaitos 2012). Virhearviointeja ja -tulkintoja ovat tehneet kaikki osapuolet, hallinnosta intressiryhmiin. Luvan myöntäjän ennen jahtia tunnustama riski pantasuden kohdalosta paljastaa, ettei virheen syntymistä pidetty mahdollisena. Oliko luvan myöntäminen näin ollen virhe vai kävikö loppujen lopuksi tuuri, koska paikalliset havainnot susien pihakäynneistä vähenivät ampumisen jälkeen, jolloin tilanteen rauhoituttua Varsinais-Suomeen voi syntyä aivan uudenlainen susikulttuuri?

Pantasuden ampumisesta seurannut häiriö ja kohu ovat nostaneet esiin susipolitiikan toimeenpanon epävarmuuden ja kompleksisuuden (myös Gross 2010). Ennen kaikkea tapahtuma on nostanut esiin erehtyväisyyden. Charles Peircen ajattelusta alkunsa saaneen fallibilismin (lat. *fallibilis* ”erehtyväinen”) lähtökohtana on, että nykyiset uskomukset voivat olla virheellisiä tai voi ilmaantua hyviä syitä korjata uskomuksia tulevaisuudessa (Cooke 2006; Oksanen 2012: 268). Pantasuden ampumisesta seurannut häiriö on osoittanut, että erehtyväisyys on moniulotteinen ilmiö ja että kompleksisissa tilanteissa se on aina potentiaalisesti läsnä.

Tiedollinen (mukaan lukien tieteellinen) erehtyväisyys on susipolitiikan lähtökohta. Susipolitiikointia on yleensä käyty susien lukumäärästä (Hiedanpää & Pellikka 2011; Rannikko *et al.* 2011). Pöytyän jahtitapahtumien kohdalla kukaan ei kiinnittänyt huomiota tähän syynä virheen syntymiseen. Numeropelin sijaan huomio oli kiinnittynyt suden käyttäytymiseen: mikä on suden laji-tyypillistä käyttäytymistä ja mikä ei ole ja millaisen riskin tuttavallinen ja kesyyntynyt käyttäytyminen aiheuttaa ihmisille. Huomio on suden tavoissa. Tältä osin politiikointi on muuttanut muotoonsa.

Moraalinen erehtyväisyys kytkeytyy tiedolliseen erehtyväisyyteen. Ihminen erehtyy luulemaan teon palvelevan tarkoitustaan, mutta teko tuottaakin harmia. Ihminen voi myös erehtyä luulemaan päämääräänsä sellaiseksi, joka tukee itsen tai yhteisön hyvinvointia vaikka näin ei lopulta käykään. Tiedollinen ja moraalinen erehtyväisyys eivät kuulu vain politiikoinnin piiriin, vaan ne ovat myös politiikan suunnittelun ja toimeenpanon arka. Toimivakin politiikka voi rakentua kyseenalaisten faktojen varaan tai politiikan päämäärä voi joistakin intressiryhmistä

tuntua moraalisesti kestävämmältä. Paul Ormerodin (2006) mukaan poliittinen ja taloudellinen kehitys, kenties paradoksaalisesti, nimenomaan rakentuvat erehtyväisyyden ja epäonnistumisten varaan.

Kuten pantasusiepisodi on osoittanut, myös intressien suhteet ja johtajuudet rakentuvat virheiden ja erehdysten varassa. Harvoin erehdystä tai virhettä kuitenkaan tunnustetaan. Kuten kaikessa vuorovaikutuksessa, virheiden ja erehdysten rinnalla kulkee tuuri. Yllätys avaa uuden mahdollisuuden. Tämä toimii myös politiikassa ja politikoinnissa. Vaietut virheet johtavat harhaan ja jäytävät intressien suhteita. Ne vahingoittavat luottamusta ja toimijoiden luottavaisuutta politiikkaan ja sen toimeenpanoon. Haastatteluisamme intressien edustajat ovat korostaneet totuuden ja totuudellisuuden välttämättömyyttä eli sitä, miten pienetkin myöntämättömät teot, virheet ja erehdykset syövät luottamusta, luottavaisuutta ja yhteistyön mahdollisuuksia. Käytännössä totuudellisuus on vaikea hyve. Michel Foucault (2011) on korostanut totuuden puhumisen merkitystä osana merkityksellistä politiikkaa ja rohkeaa politikointia: uskallusta pysyä totuudessa ja puhua totta, rohkeutta tunnustaa erehtyväisyys ja korjata episteemisiä tai moraalisia kantoja, jos perusteita muutokselle löytyy. Tästä uskalluksesta myös tuuri ja uudenlaiset toimintatavat kumpuavat.

Politikoinnin järkevyys

Kukaan vastanneista ei ilmoita olevansa sotajalalla. Itse asiassa kaikki kyselyimme vastanneet haluavat palauttaa tai saada aikaiseksi rauhan intressien välille. He puhuvat luottamuksen merkityksestä ja siitä, kuinka haitallista on, ettei voi enää luottaa täysin toisten vilpittömyyteen tai siihen että kaikki ylipäänsä pelaavat samaa peliä. Epäluulo on vastavuoroista. Politikoinnin peli on intressiryhmien alaa. Hallinto kykenee uusin normeihin ja säännöihin vain vähän vaikuttamaan intressiryhmien suhteisiin, siihen miten riistapolitiikointia harjoitetaan. Jonkinlaiset raamit hallinto voi politikoinnille kuitenkin antaa.

Analogia politiikasta pelinä on tuttu. Bernard Suitsin (2005: 55) mukaan ”*pelin pelaaminen on vapaaehtoista ei-välttämättömien esteiden voittamista*”. Määritelmässä on kaksi olennaista sanaa: vapaaehtoinen ja ei-välttämätön. Peliä ei pelata pakosta tai huomaamatta. Peliä pelataan tietoisena ja vapaaehtoisesti. Urheilussa voitettavat esteet ovat tilannekohtaisia, eivät välttämättömiä – ne eivät siis ole elämän ja kuoleman asioita. Myös susipolitiikan pelaajat ovat mukana vapaaehtoisesti. Osallistuminen on monen mielestä välttämättömyys,

eräänlainen velvollisuus. Varsinaissuomalaiset intressiryhmät osallistuvat susipolitiikointiin tuodakseen tilanteeseen asioita, joita pitävät välttämättöminä: lasten turvallisuus, koirien turvallisuus, suden hyvinvointi ja niin edelleen.

Varsinaissuomalaisen susipolitiikoinnin tarkoitus on ”hallita susiasioita”. Yhden maali on susimäärän pienentäminen ja toisen ihmistoiminnan sopeutuminen suden läsnäoloon. Peli nähdään helposti niin sanottuna nollasummapelinä, jossa toinen väistämättä voittaa ja toinen häviää. Uskoaksemme juuri tällainen peli, erityisesti nyt pantasuden ampumisen jälkeen, on voimistunut. Esteet pyritään voittamaan riippumatta siitä ovatko kyseessä tilannekohtaiset vai välttämättömät esteet. Voittaminen on voimaa, vallan käyttämistä. Voittava intressi on taas askeleen lähempänä tavoitettaan. Peli haastaa instituutioiden toimivuuden tai yhteensopivuuden. Esimerkiksi toimintasäännöt ja periaatteet koskien sitä, missä tilanteessa poikkeusluvan myöntää poliisi ja missä riistaviranomainen, säätävät hiljalleen pelin mukana. (Maa- ja metsätalousministeriö 2012).

Peli voi toki muuttaa muotoaan. Yhteispeliä viriteltiin jo ennen pantasuden ampumista, mutta nyt häiriön jälkeen tilanne on ollut odottava. Yhteispeli onnistuu vain, jos pitkän aikavälin tarpeet ja tavoitteet ovat samansuuntaiset. Lyhyen välin intressit liittyvät siihen, miten susien kanssa olisi opittava elämään ja samalla susien olisi jatkossakin säilytettävä ihmisarkuutensa. Kaikki intressiryhmät pitävät paikalliseen tilannetajuun ja ongelmanratkaisukykyyn perustuvaa mallia parempana kuin hallinnon tarjoamaa, kontrolloijaa ja komenna -tyyppistä susipolitiikkaa. Intressiryhmät haluavat institutionaaliseen rakenteeseen muutoksia, mutta samalla ne ovat huolissaan, että paikalliset toimintamahdollisuudet kapenevat entisestään muutosten myötä.

Kyselyn perusteella varsinaissuomalaiset susipolitiikointiin osallistuvat haluavat perusteltua ja yhdessä tehtyä sopeutumista muuttuviin olosuhteisiin. Yleinen, yhteisesti hyväksyttävissä oleva tavoite on yhteiselo suden kanssa – ainakaan yksikään intressi ei ilmaise tavoitteekseen sudetonta Varsinais-Suomea. Pelin henki olisi tässä tapauksessa se, että niin hallinnoija kuin intressiryhmät muuttavat tapojansa kun perustellut faktat osoittavat muutokselle konkreettista suuntaa. On muistettava, että välttämättömistä ja satunnaisista tarpeista ja ongelmallisista olosuhteista kumpuavat susitunteet ja moraaliset näkökannat ovat niin ikään faktoja. Charles Peirce kutsuisi tällaista päämäärä- ja keinotietoista, virheet tunnustavaa ja korjaavaa kollektiivista pyrkimystä konkreettiseksi järkevyydeksi (ks. Ward 2001; Liszka 2012: 63).

Johtopäätökset

Susien ja erityisesti pantasuden ampuminen laukaisi tapahtumaketjun, joka ravisutti varsinaissuomalaisista susipolitiikoinnin kenttää. Samalla häiriö toi joitain yhteisöllisiä piirteitä näkösalille. Yhteisymmärrys susipolitiikan tilasta ja tulevaisuudesta osoittautui hauraaksi. Samoin intressien halukkuus yhteistyöhön susipolitiikan toimeenpanossa osoittautui hauraammaksi kuin millaiseksi tahtotila uskottiin esimerkiksi suurpetoneuvottelukunnassa. Häiriö paljasti sen, että joillekin parasta susipolitiikkaa on ongelmallisten susien jatkuva poistaminen kun taas toisille painopiste on ihmisen sopeutumisessa suden läsnäoloon. Rintamalinjat ovat erittäin selkeät. Päälimmäisenä on välttämätön tarve suojella ihmisten, erityisesti lasten turvallisuutta.

Hallinto sysää päätöksillään susiasioiden hallinnan ja sudensuojelun käytännön työtä paljolti paikallisille toimijoille ja intresseille itselleen. Hallinto kuitenkin tiukentaa ulkoisia normatiivisia puitteita tarjoamatta selkeitä työkaluja tai apuja – esimerkiksi taloudellista kompensatiota – suden kanssa elämisen opettelemiseksi. Kansalaisyhteiskunnan on keksittävä ja toteutettava sopeuttavat toimet itse. Hallinto yrittää aktiivisesti vain varmistaa, ettei susia tapeta salaa, mutta muutoin hallinto ei puutu kansalaisyhteiskunnan sopeutumisprosesseihin. Varsinaissuomalaiset ovat osoittautuneet vastustuskykyisiksi ja joustaviksi. Uudenlaista toimintaa syntyy nopeasti ja kekseliäisti, rintamalinjojen eri puolilla.

Ilmaistu tahto sopuun, voimakkaat ristiriitaiset tunteet sekä kyky ja halu omaehtoisen ongelmanratkaisuun tekevät tilanteesta odottavan mutta herkän uusille häiriöille. Toimiva politiikka edellyttää aktiivista politikointia, halua ajaa etua ja sovitaa yhteiskunnallisia ratkaisuja ongelmiin, joko ongelmia tai instrumentteja säättämällä. Poliitiikan on syytä tukea, ohjata ja kannustaa politikointia, jotta ohjausjärjestelmä saadaan toimimaan, sopimaan ongelmiin ja saadaan minimoiduksi kielteiset seurausvaikutukset. Nykyinen susipolitiikka ei juuri tällaista ohjausta toteuta. Systemaattista molemmiin suuntaista vuorovaikutusta toteutetaan lähinnä vain vuonna 2011 perustetuissa alueellisissa riistaneuvostoissa, jotka kokoontuvat 2–4 kertaa vuodessa. Ne kokoavat sääntömääräisesti yhteen alueelliset riistapolitiikan ydinintressiryhmät – metsästäjien, maanomistajien, maakuntaliiton, ELY-keskuksen sekä metsäkeskuksen edustajat ja tilanteen mukaan myös kutsuvat muita toimijoita mukaan vuorovaikutukseen (esim. syksyn 2012 suurpetofoorumit).

Alueellisten riistaneuvostojen ohella päivänpolttavia ongelmia käsitellään myös alueellisissa suurpe-toneuvottelukunnissa. Riistajärjestelmän ja yhteiskunnan sisäisiä ja välisiä akuutteja ongelmia, jotka nostavat esiin pelkoja ja ahdistusta tai politiikan ja politikoinnin moraalikysymyksiä, näissä foorumeissa kyetään nostamaan esiin, muttei juurikaan käsittelemään. Koska laajemman kansalaisyhteiskunnan osallistumisen mahdollistavaa palaute- tai kehitysohjelmaa ei ole olemassa, asiat ja tapahtumat etenevät satunnaisesti kuten johdannossa nostimme esiin. Pantasuden kaltaiset yllättävät episodit eivät välttämättä suuntaa riistajärjestelmän ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta tarkoituksenmukaisella tai järkevällä tavalla. Pöytyän tapahtumat ja näiden tapahtumien kriittinen tarkastelu auttavat kuitenkin ymmärtämään, miten ristiriitaisissa tilanteissa ”häiriöpolitiikkaa” ja ”tulemisen politikointia” voidaan edesauttaa ja mahdollisesti harjoittaa.

Kiitokset

Haluamme kiittää lämpimästi kaikkia kyselyimme osallistuneita, haastateltuja ja muutoin tutkimuksemme mukana olleita henkilöitä. Kiitämme lukuisia käsikirjoitustamme eri vaiheissa kommentoineita henkilöitä sekä kahta nimetöntä vertaisarvioijaa. Osoitamme kiitoksemme myös Suomen Akatemialle hankkeemme (#253750) rahoittamisesta.

Alaviitteet

1. Nousiaisten koululautakunta Dnro1398/31/311/2011. Perusopetuslain (1998/628) 32 §:n mukaan oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen, kun esimerkiksi matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaaralliseksi.
2. Vanhempainyhdistyksien aloitteessa (Dnro 1410/01.016/2011) esitetään kaadettavaksi ”lauma tai muutamia yksilöitä laumasta”, ja 23 kunnanvaltuutetun aloitteessa (Dnro 1414/01.016/2011) esitetään luvan kohdistamista ”lauman johtaviin yksilöihin”.
3. Valtioneuvoston asetus metsästyslaissa säädettyistä poikkeusluvista 24.2.2011/169.
4. Perusteena oli metsästyslain 41a §, 3. momentti (18.2.2011/159), jonka mukaan poikkeuslupa voidaan myöntää ”kansanterveyden, yleisen turvallisuuden tai muun erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien taloudelliset ja sosiaaliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle”.

5. Tammikuun 16. päivä 2012 käynnistyivät joka-vuotiset riista-alan valtakunnalliset neuvottelupäivät Kajaanissa. Päiville osallistui suuri joukko riistahallinnon, riistanhoidon ja riistantutkimuksen edustajia. Varsinais-Suomen tapahtuma nousi tärkeäksi epäviralliseksi puheenaiheeksi.

Lähteet

- Aamulehti* 1.4.2012. Susien käyttäytyminen muuttui oleellisesti 1980-luvun lopulla.
- Ahlholm, Aku (2012). Nyt puhuu Pöytyän pantasuden ampuja. *Jahni* 1/2012, 19.
- Anon. (2005). *Suomen susikannan hoitosuunnitelma*. Maa- ja metsätalousministeriö 11/2005. Helsinki. 25.11.2012, http://wwwb.mmm.fi/julkaisut/julkaisusarja/2005/MMMjulkaisu2005_11b.pdf
- Asp, Jouni (2012). Suden ja koiran genetiikkaa. *Metsästäjä* 5/2012.
- Bisi, Jukka (2010). Suomalaisen susipolitiikan anatomia. *Acta Universitatis Ouluensis Scientiae Rerum Naturalium A* 552, Oulu.
- Bisi, Jukka & Kurki, Sami (2008). *The wolf debate in Finland: expectations and objectives for the management of the wolf population at regional and national level*. Helsinki University, Ruralia Institute, Seinäjoki.
- Bisi, Jukka, Kurki, Sami, Svensberg, Marko & Liukkonen, Tuija (2007). Human dimensions on wolf (*Canis lupus*) conflicts in Finland. *European Journal of Wildlife Research* 53:4, 304–314.
- Bromley, Daniel W. (2006). *Sufficient reason: volitional pragmatism and the meaning of economic institutions*. Princeton University Press, Princeton.
- Commons, John R. (1990). *Institutional economics: its place in political economy*. Transactions Publisher, London.
- Connolly, William E. (1999). *The ethos of pluralization*. Minnesota University Press, Minneapolis.
- Connolly, William E. (2010). *The world of becoming*. Minnesota University Press, Minneapolis.
- Cooke, Elisabeth (2006). *Peirec's pragmatic theory of inquiry: fallibilism and indeterminacy*. Continuum, London.
- Council Directive 92/43/EEC (1992). *Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora*. 25.11.2012, <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:EN:HTML>
- Dewey, John (1929). *Experience and nature*. Open Court, La sale, Illinois.
- Dewey, John (1988/1922). *Human nature and conduct. The middle works of John Dewey, Volume 14*. Southern Illinois University Press, Carbondale.
- Euroopan unionin tuomioistuimien (2007). *Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio asiassa C-342/05*. 25.11.2012, <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=60998&pageIndex=0&doclang=FI&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=62945>
- Evira (2012). *Tutkimustodistus* Nro 2012-005088.
- Fish, Stanley (1994). Law wishes to have a formal existence. Teoksessa Fish Stanley *There's no such thing as free speech... and it's a good thing too*. Oxford University Press, Oxford, 141–179.
- Foucault, Michel (2011). *The courage of truth: the government of self and others*. Palgrave Macmillan, London.

- Gross, Matthias (2010). *Ignorance and surprise: science, society and ecological design*. MIT press, Cambridge.
- Hiedanpää, Juha & Bromley, Daniel W. (2011). The harmonization game: reason and rules in European biodiversity policy. *Environmental Policy and Governance* 21:2, 99–111.
- Hiedanpää, Juha & Pellikka, Jani (2011). Numeropeliä. *Apaja* 2/2011.
- Innes, Judith E. & Booher, David E. (2010). *Planning with complexity: an introduction to collaborative rationality for public policy*. Routledge, London.
- Kilpinen, Erkki, Kivinen, Osmo & Pihlström, Sami (2008). *Pragmatismii filosofiasa ja yhteiskuntatieteissä*. Gaudeamus, Helsinki.
- Kojola, Ilpo, Helle, Pekka & Heikkinen, Samuli (2011). Susikannan viimeaikaiset muutokset Suomessa eri aineistojen valossa. *Suomen Riista* 57, 55–62.
- Liszka, James (2012). Charles Peirce on ethics. Teoksessa de Waal, Cornelis & Skowronski, Krzysztof Piotr (toim.) *The normative thought of Charles S. Peirce*. New York, Fordham University Press, 44–82.
- Lukkarila, H. (2012). Pöytyän susijahti – lakimiehen analyysi. *Jahni* 3/2012, 19.
- Lähteenmäki, Laura (2013). *Suden paikka metsässä ja mediassa*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos, Turku.
- Maa- ja metsätalousministeriö (2012). *Maa- ja metsätalousministeriön asetus poikkeusluvalla sallittavasta suden metsästyksestä poronhoitoalueen ulkopuolella metsästysvuonna 2012–2013*. Muistio 13.11.2012. Dnro 1642/13/2012.
- Maaseudun Tulevaisuus* 14.12.2011. Suden jälkiä perhepäivähoitopaikan pihassa Nousiaisissa. 14.12.2011, <http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maaseutu/suden-%C3%A4lki%C3%A4-perhe%C3%A4iv%C3%A4hoitopaikan-pihassa-nousiaisissa-1.8068>
- Mackie, Gerry (2009). Schumpeter's leadership democracy. *Political Theory* 37:1, 128–153.
- North, Douglas (2005). *Understanding the process of economic change*. Princeton University Press, Princeton.
- Oksanen, Markku (2012). *Ympäristöetiikan perusteet: luonne, historia, käsitteet*. Gaudeamus, Helsinki.
- Ormerod, Paul (2006). *Why most things fail: evolution, extinction, and economics*. Faber and Faber, London.
- Ormerod, Paul (2012). *Positive linking: how networks can revolutionize the world*. Faber and Faber, London.
- Peltola, Taru, Ratamäki, Outi & Pellikka, Jani (2012). Salametsästys ja oikeuttamisen yhteisölliset strategiat. Teoksessa Björn, Ismo, Jokinen, Pekka, Kotilainen, Juha, Schuurman, Nora & Sireni, Maarit (toim.) *Korpiosologi(aa)*. University Press of Eastern Finland, Joensuu, 208–223.
- Pierson, Paul (2006). Public policies as institutions. Teoksessa Shapiro, Ian, Skowronek, Stephen & Galvin, Daniel (toim.) *Rethinking institutions: the art of the state*. New York University Press, New York, 114–134
- Peirce, Charles Sanders (2001). *Johdatus tieteen logiikkaan ja muita kirjoituksia*. Vastapaino, Tampere.
- Pihajoki, Vesa (2012). Poliisi ei pahaa sutta pelkää. Vierasyliö. *Maaseudun Tulevaisuus* 21.9.2012.
- Poliisihallitus (2012). *Poliisin toimivalta ja toimintalinja suurpetotapauksissa (erityisesti susi)*. 14.5.2012. Dnro 2020/2012/1333.
- Rannikko, Pertti, Hiedanpää, Juha, Pellikka, Jani, Ratamäki, Outi, Salmi, Pekka & Härkönen, Sauli (2011). *Kohtaamisia metsässä: eläinkäistöistä yhteistoimintaan*. Metsäkustannus, Helsinki.
- Ratamäki, Outi (2008). Finland's wolf policy and new governance. *Journal of Environment & Development* 17:3, 316–339.
- Ratamäki, Outi (2009). Yhteiskunnallinen kestävyys ja hallinta suomalaisessa susipolitiikassa. *Yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja* 94. Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta, Joensuun yliopisto, Joensuu.
- Savo, Juho (2012). *Maakuntajohtajan kolumni*. Maakuntahallitus 23.1. 25.11.2012, http://www.varsinais-suomi.fi/images/tiedostot/Ajankohtaista/maakuntajohtajan_kolumni/2012/maakuntajohtaja20120123.pdf
- Schumpeter, Joseph (1942/2010). *Capitalism, socialism, and democracy*. London, Routledge.
- Suits, Bernard (1978/2005). *The grasshopper: games, life and utopia*. Broadview Press, Plymouth.
- Taajamasusi ry (2012). *Etusivu*. 25.11.2012, <http://www.taajamasusi.com>
- Turun Sanomat* 27.9.2011. Susilauma raateli peuran koulujen läheisyydessä Nousiaisten keskustassa. 27.9.2011, <http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/261214/Susilauma+raateli+peuran+koulujen+laheisyydessa+Nousiaisten+keskustassa>
- Turun Sanomat* 17.11.2011. Pantaseuranta paljasti Yläneen susien reviiirin valtavaksi. 17.11.2011, <http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/278515/Pantaseuranta+paljasti+Ylaneen+susien+reviirin+valtavaksi>
- Turun Sanomat* 20.11.2011. Sudet söivät peuran talon nurkalla Nousiaisissa.
- Turun Sanomat* 3.2.2012. Kyselytutkimus: Mitä Lounais-suomen susille pitäisi tehdä?
- Turun tienoo* 8.9.2011. Susikolmikko tappoi lampaita. 8.9.2011, <http://www.turuntienoo.fi/uutiset/3077/>
- Young, Oran R. (2002). *The institutional dimensions of environmental change: fit, interplay, and scale*. MIT Press, Boston.
- Varsinais-Suomen poliisilaitos (2012). *Esiutkimapöytäkirja*. Nro 8420/R/2959/12.
- Young, Oran R. (2008). The architecture of global environmental governance: bringing science to bear on policy. *Global Environmental Politics* 8:1, 14–32.
- Vakka-Suomen Sanomat* 6.9.2011. Sudet veivät koiran pihapiiristä Mynämäen Haapaissa.
- Valtioneuvoston kanslia (2011). *Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelma*. 22.6.2011, <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>
- Vanhempainyhdistykset (2011). *Kirje Maa- ja metsätalousministerille, Ympäristöministerille ja Sisäministerille ja Suomen riistakeskuksen julkisten hallintotehtävien päällikölle – Jari Koskinen, Ville Niinistö, Päivi Räsänen, Sauli Härkönen*. Nousiainen 13.12.2011.
- Varsinais-Suomen liitto (2012a). *Varsinais-Suomen suurpetoneuvottelukunnan kokousmuistio* 11.1.2012.
- Varsinais-Suomen liitto (2012b). *Maakuntahallituksen kokouspöytäkirja 1/2012*. 23.1.2012, http://www.varsinais-suomi.fi/images/tiedostot/Hallinto/maakuntahallitus_esityslistat_ja_poytakirjat/2012/mh20120123.pdf
- Ward, Roger (2001). Peirce and politics. *Philosophy and Social Criticism* 27, 67–90.
- Yle 15.8.2011. *Susi raateli lampaan Yläneellä*. 15.8.2011, http://yle.fi/uutiset/susi_raateli_lampaan_ylaneella/5406910
- Yle Turku 3.11.2011. *Susilauma raateli peuran Nousiaisissa*. 3.11.2011, http://yle.fi/uutiset/susilauma_raateli_peuran_nousiaisissa/5447619